

DERS ÖZETİ • 1. TEMA: SÖZÜN İNCELİĞİ

Sözün İnceliği

Bu temada **şiiir ve deneme** okur, şiiiri **betimleme paragrafına** dönüştürür, **mülakat** izler ve denemeden hareketle konuşma yaparsın.

1 Temanın Haritası

- Okuma: bir şiiir ve bir deneme
- Yazma: şiiirden betimleme paragrafı
- Dinleme/İzleme: mülakat
- Konuşma: denemeden hareketle

2 Şiiir İnceleme

- Konu ve duygu
- İmge: zihinde canlanan görüntü
- Ses ve tekrarlar
- Söyleyiş: doğrudan mı, dolaylı mı?

3 Deneme

- Kişisel görüş, kesin yargı yok
- Samimi, sohbet havasında üslup
- Ben dili: bence, bana göre
- Kanıtlama zorunluluğu yoktur

4 Betimleme

- Duyulara seslenen ayrıntı
- Mekânı ya da varlığı belirle
- Ayrıntıları duyulara göre listele
- Bir benzetmeyi koru
- Olay akışına kayma

5 Mülakat

- Hazırlanmış sorularla görüşme
- Tanıtım, soru-cevap, teşekkür
- Çok modlu: yazı, ses, görüntü
- Röportajda yazarın gözlemi de var

Fikir Geliştirme Teknikleri ve İpuçları

Yol	İpucu	Örnek
Tanımlama	...dır, ... demektir	Sabır, emek vermeyi sürdürmektir.
Örneklendirme	örneğin, mesela	Örneğin her sabah koşan biri...
Tanık gösterme	tırnak içinde söz	Kütüphanecimiz "Kitap bir penceredir." der.
Karşılaştırma	oysa, ise, -den daha	Mektup ise daha uzun saklanır.
Benzetme	gibi, sanki, kadar	Sınav haftası bir yokuş gibidir.

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Sözün İnceliği: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 FİKİR GELİŞTİRME

"Plan yapmadan çalışmak, haritasız yola çıkmak gibidir." Hangi yol kullanılmıştır?

- 1 İpucu sözcüğü ara: "gibi"
- 2 Benzetilenler: çalışmak ve yolculuk
- 3 Ortak özellik: yönsüz kalmak

Cevap: Benzetme

ÖRNEK 2 TANIK MI, ÖRNEK Mİ?

"Rehber öğretmenimiz 'Dinlenmiş zihin kolay öğrenir.' der." Hangi yol kullanılmıştır?

- 1 Başkasının sözü var mı? Evet
- 2 Söz, düşünceyi destekliyor
- 3 Söyleyen, konusunu bilen biri

Cevap: Tanık gösterme

ÖRNEK 3 METİN TÜRÜ

"Bence yağmurlu günler insanı kendine yaklaştırır, belki de..." Bu metin hangi türdedir?

- 1 "Bence": kişisel görüş
- 2 "Belki de": kesin yargıdan kaçınma
- 3 Sohbet havası: samimi üslup

Cevap: Deneme

ÖRNEK 4 BETİMLEME

"Islak yapraklar, toprağın kokusu, uzaktan bir zil sesi" hangi duylara seslenir?

- 1 Islak yapraklar: görme ve dokunma
- 2 Toprağın kokusu: koklama
- 3 Zil sesi: işitme

Cevap: Görme, dokunma, koklama, işitme

ÖRNEK 5 KONUŞMA PLANI

"Arkadaşlık" denemesinden 3 dakikalık konuşma nasıl planlanır?

- 1 30 sn giriş: konu ve kendi tezin
- 2 2 dk gelişme: en az üç farklı teknik
- 3 30 sn sonuç: tezi yeniden söyle

Cevap: Giriş, gelişme, sonuç: toplam 3 dakika

MİNİ TEST

Sözün İnceliği: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad:

Tarih:

Doğru / Yanlış:

1. “Sabır, sonucu görmeden emek vermektir.” cümlesinde hangi yol vardır?

- A) Tanımlama B) Benzetme
C) Tanık gösterme D) Karşılaştırma

3. “Mesaj hızlı ulaşır; mektup ise daha uzun saklanır.” cümlesinde hangi yol vardır?

- A) Tanık gösterme B) Tanımlama
C) Karşılaştırma D) Benzetme

5. Hangisi denemenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Samimi üslup B) Kesin kanıt zorunluluğu
C) Kişisel görüş D) Sohbet havası

7. Hangisi betimleme cümlesidir?

- A) Önce otobüse bindik, sonra indik.
B) Bence yaz tatili kısa.
C) Mülakat bir görüşmedir.
D) Akşam güneşi denize kıpır kıpır bir örtü sermişti.

9. Mülakat için hangisi doğrudur?

- A) Önceden hazırlanmış sorularla yapılır.
B) Hazırlıksız bir sohbetir.
C) Bir şiir türüdür.
D) Yalnızca yazarın anısıdır.

2. “Sınav haftası bitmeyen bir yokuş gibidir.” cümlesinde hangi yol vardır?

- A) Tanımlama B) Benzetme
C) Örneklendirme D) Sayısal veri

4. Hangi cümlede tanık gösterme vardır?

- A) Örneğin dün erken kalktım.
B) Kitap bir penceredir.
C) Yürümek koşmaktan yavaştır.
D) Kütüphanecimiz “Her kitap bir kapıdır.” der.

6. Denemede kesin yargıdan kaçınmayı gösteren ifade hangisidir?

- A) belki de B) kesinlikle
C) hiç şüphesiz D) mutlaka

8. “Ay, gökyüzünde gümüş bir tepsi gibiydi.” dizesinde ay neye benzetilmiştir?

- A) Gökyüzüne B) Yıldızla
C) Tepsiyeye D) Denize

10. Çok modlu bir metin için hangisi doğrudur?

- A) Yalnızca yazıdan oluşur.
B) Yazı, ses ve görüntüyü birlikte kullanır.
C) Yalnızca şiirde görülür.
D) Hiç soru içermez.

Cevap anahtarı

1. A · Cümle, sabrın ne olduğunu söylüyor.
3. C · “İse” ile iki iletişim yolu karşılaştırılmış.
5. B · Denemede kanıtlama zorunluluğu yoktur.
7. D · Cümle, gözde bir görüntü canlandırıyor.
9. A · Mülakatın soruları önceden hazırlanır.

2. B · “Gibi” ile sınav haftası yokuşa benzetilmiş.
4. D · Düşünce, başkasının sözüyle desteklenmiş.
6. A · “Belki de” düşünceyi tartışmaya açık bırakır.
8. C · Ay, parlaklığı ve biçimiyle tepsiyeye benzetilmiş.
10. B · Anlam birden fazla anlatım biçimiyle aktarılır.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/9-sinif-edebiyat-1-tema-sozun-inceligi-konu-anlatimi